

СПРАВА «ІСТОМІНА ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF ISTOMINA v. UKRAINE)

(заява № 23312/15)

Стислий виклад рішення від 13 січня 2022 року

У 2015 році щодо заявниці було порушено кримінальні провадження за підозрою в ухиленні від сплати податків, причетності до діяльності фіктивних підприємств і підробленні документів. Загальний розмір завданих збитків оцінювався у суму понад 12 млн. грн.

У березні 2015 року Жовтневий районний суд міста Дніпропетровська (далі — районний суд) ухвалив застосувати до заявниці запобіжний захід у вигляді застави в розмірі суми завданих збитків. Заявниця подала клопотання про зміну запобіжного заходу із застави на домашній арешт, стверджуючи, що розмір застави був надмірний і непропорційний її доходу, однак у задоволенні клопотання було відмовлено.

Оскільки заявниця порушила умови застосованого запобіжного заходу, не сплативши суму застави, районний суд у квітні 2015 року обрав заявниці запобіжний захід у вигляді тримання під вартою під час досудового розслідування. В якості альтернативного запобіжного заходу він залишив заставу в тому ж розмірі.

Заявниця неодноразово зверталась до районного та Апеляційного суду Дніпропетровської області із клопотаннями про заміну запобіжного заходу на домашній арешт та зменшення суми застави, однак безуспішно.

Згодом до заявниці було застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. У вересні 2015 року строк дії запобіжного заходу закінчився і до заявниці не було застосовано іншого запобіжного заходу.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявниця скаржилася за підпунктом «с» пункту 1 і пунктом 3 статті 5 Конвенції, що рішення судів про тримання її під вартою під час досудового розслідування були безпідставними та не ґрунтувалися на відповідних і достатніх причинах. Вона також скаржилася, що розмір застави був надмірний й суди не перевірили її спроможність сплатити заставу.

Розглянувши скаргу заявниці щодо безпідставності та необґрунтованості рішення судів про тримання її під вартою під час досудового розслідування, Європейський суд дійшов висновку, що національні суди навели «відповідні» та «достатні» підстави для обрання запобіжного заходу заявниці.

Щодо скарги заявниці стосовно розміру застави, Європейський суд зазначив, що під час визначення розміру застави національні суди не здійснили оцінку належних заявниці коштів або майна. Заявниця послідовно стверджувала, що розмір застави був надмірний і непропорційний її доходу, та просила національні суди зменшити його, посилаючись, зокрема, на свій сімейний стан. Однак усі її доводи щодо цього були відхилені судами як необґрунтовані без будь-яких пояснень.

Європейський суд зауважив, що розмір застави, встановлений районним судом, у 125 разів перевищував максимальний розмір, який міг бути визначений для виду злочину, в якому обвинувачувалася заявниця. Європейський суд підкреслив, що, хоча національне законодавство дозволяло суду у «виключних випадках» встановлювати більші розміри застави, таке рішення мало передбачати ретельний аналіз обставин справи для обґрунтування її «виключного» характеру.

Європейський суд дійшов висновку, що, зосереджуючись на розмірі шкоди, як стверджувалося, завданої заявницею, не здійснивши ретельної оцінки всіх відповідних факторів, у тому числі її спроможність сплатити визначений розмір застави, і відсутність задовільного пояснення, чому заставу була визначена у такому надзвичайно великому розмірі, національні суди не навели відповідного та

достатнього обґрунтування для своїх рішень про визначення розміру застави. Європейський суд констатував порушення пункт 3 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

«1. Оголошує заяву прийнятною;

2. Постановляє, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з ненаведенням національними судами відповідного та достатнього обґрунтування для своїх рішень про визначення розміру застави;

3. Постановляє, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.».